

Audentese spordigümnaasium

KOHILA MAKETT

Uurimistöö

Koostaja: Kristin Forsel

Juhendaja: Anu Tihkan

Tallinn 2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. TEOREETILINE OSA.....	4
1.1. Kohila.....	4
1.2. Mitme nimega Kohila.....	5
2. HARIDUS KOHILA VALLAS	7
2.1. Õppetöö algus Kohilas	7
2.2 Kohila mõisa ajalugu	9
2.3 Kohila Gümnaasium.....	12
3. KOHILA PABERIVABRIK.....	14
4 SILLAOTSA VESIVESKI.....	17
5. EAÕK ANGERJA-KOHILA KOGUDUSE	19
6. KOHILA MÄLESTUSSAMMAS	21
6.1 Esimene mälestussammas	21
6.2 Teine mälestussammas.....	22
6.3 Kohila mälestussamba uus sünd ehk kolmas mälestussammas.....	22
7. KOHILA RAAMATUKOGU	24
8. MAKETT	26
8.1 Maketi tüübid.....	31
8.3 Makettide tegemise materjalid	32
9. ARHITEKTUUR	34
PRAKTILINE TÖÖ	35
1.2 Töökäik	35
KOKKUVÕTE	44
KASUTATUD ALLIKAD	45
AUTORIDEKLARATSIOON	49

SISSEJUHATUS

Uurimistöö teema on "Kohila makett". Autor valis selle teema, et Kohila elanikud ja külalised saaksid paremini tutvuda Kohilaga ja saada teada selle ajaloost. Kohila raamatukogu saab 2025.aastal 100 aastaseks, mille puhul autor soovib kinkida maketi sellele ühiskondlikule asutusele. Raamatukogu on asutus, mille ülesandeks on trükiste ja muude infokandjate kogumine, töötlemine, säilitamine ja kättesaadavaks tegemine lugejaile. Seda külastavad nii täiskasvanud kui ka noored, sest ta pakub külalistele erinevaid võimalusi. Näiteks seal saab laenutada raamatuid, vaadata kunstinäitusi, lugeda ajakirju ja ajalehti, kasutada internetti ja kohtuda sõpradega. Sel viisil on makett kõigile huvilistele kättesaadav. Lisaks 2025 aastal möödub 500 aastat esimese eestikeelse raamatu ilmumisest. Seepärast ka toimub alates eesti kirjanduse päevast, 30.jaanuarist 2025 kuni emakeelepäevani, 14 märtsini 2026 Eesti Raamatu Aasta. Seetõttu ka leiab autor, et raamatukogule maketti kinkimine on parim otsus.

Autori töö eesmärgid on:

- Meisterdada maketti, et lapsed saaksid paremini tutvuda Kohilaga;
- Kinkida maketti ühiskondlikule asutusele, et see oleks kättesaadav kõigile huvilistele ja saaks kasutada hariduslikel eesmärkidel;
- Uurida erinevaid meisterdamise materjale ja arhitektuuri;
- Uurida Kohila hoonete ajalugu ja arhitektuuri.

Töö koosneb sisukorrast, sissejuhatusest, teoreetilisest ja praktilisest osast, fotodest, kokkuvõttest, kasutatud kirjandusest ja lisadest.

Töö teoreetilises osas antakse ülevaade erinevatest meisterdamise materjalidest, hoonete arhitektuurist ja ajaloost. Samuti maketti erinevaid tüüpe.

Töö praktiline osa koosneb sellest, et autor meisterdab maketti, kirjeldab protsessi ning kingib ühiskondlikule asutusele selle.

1. TEOREETILINE OSA

Teoreetilises osas uurib autor Kohila hoonete ajaloo ja arhitektuuri mitmekesisust, tuues esile nende kultuurilise ja ajaloolise tausta. Hoonete ajalugu on seatud inimkonna arenguga ja peegeldavad sotsiaalset ja majanduslikke muutusi ajas. Autor käsitleb maketi mõisted ning erinevaid tüüpe, samuti uurib makette ja nendes kasutatud materjale.

1.1. Kohila

Kohila vald asub Raplamaal. Kohila vallas asub üks alev, kolm alevit ja kakskümmend üks küla. Kohila valla territoorium kuulus kuni 1950 aastani Harjumaa alla. Alates 1990 aastast on Kohila Rapla maakonna osa. Esialgne Kohila vald loodi 1866.aastal Eestimaa kubermangus Hageri kihelkonnas. See hõlmas Kohila mõisa ümbruse alasid, järgides endise mõisakogukonna piire. Vald laienes 1891. aastal. Sellega ühendati Pahkla, Angerja, Salutaguse, Kurtna, Tohisoo, Lohu, Rabivere ning Sutlema-Lümandu vald. Hiljem mitmed endised väikevallad soovisid Kohilast eralduda, kuid ei saanud luba. 1920.aastal Mäeküla, Sutlema-Lümandu ja Rabivere ühendusid Maidlaga ja moodustasid Hageri valla.

Kohila vallamaja ehitati 1893. aastal, vallavalitsuse tegevus on jälgitav alates 1871. aasta protokolliraamatutest. (Belijäev, Hepner jt, 2018, lk 417)

Kohila alev kujunes 20. sajandi alguses vastvalminud raudtee ümbrusse. Elu- ja ärimajade ehitus alevi piirkonnas algas peamiselt 1907. aastal. Paberivabriku ja raudtee rajamine tõi kaasa alevi elanikkonna olulise kasvu. Valla territooriumil oli mitu kaubandus- ja tööstusettevõtte: kõrtsid, poed, veskid, lubjapõletuskohad ning tellisetootmine. 1893. aastal rajas Kohila mõisa omanik Karl von Lueder väikeettevõtte, millest sai tegevuse laienedes 1899. aastal puidumassi- ja kartongivabrik AS Koil. 1907. aastal alustas ettevõtte paberi-tootmisega, kujunedes valla suurimaks tööstuseks.

(Belijäev, Hepner jt, 2018, lk 417)

Kohila piirkonna elu olulised mõjutajad olid mõisad. Talude päriksostmine mõisatelt sai alguse 1880. aastate alguses ning 1918. aastaks oli enamik taludest välja ostetud.

Vaadeldes Kohila alevi ja valla elu 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses, on tegemist Eesti alade mõistes pigem tavapärase kui erandliku arengulooga. Ometigi andis just vallaelu juhtimine eestlastest talupoegadele esimesed poliitilise valdkonna kogemused, mis aitasid kaasa omariikluse loomisele.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 417)

Kohila pakub rahulikku elukeskkonda, kuid ka asub pealinna läheduses. Vallas on kena loodus ja jõgi. Samuti on palju erinevaid võimalusi vabaaja veetmiseks. Saab külastada mitmeid ajaloolisi hooneid ja kohti.

1.2. Mitme nimega Kohila

Heal lapsel mitu nime. Nii on ka Kohilal.

Kohila on läbi aegade kandnud mitmeid erinevaid nimesid ja tähendusi. Kohila algne nimi Koil pärineb taani keelest, kuigi teiste allikate põhjal nimi Koil on saksapärase. Esimesed kirjalikud viited Kohilale pärinevad 1241.aastast. Kohila (Koylae) suur põlisküla asus Keila jõe keskjooksul. Taani hindamisraamatu järgi kuulus samal aastal 24-adrilisest külast Healfie 14 normaaltalu ja Hermannile vendadega 10 normaaltalu.

1438.aastast oli see tuntud kui Koygel, kuid hiljem on ka esinenud sellised variandid nagu Kogell ja Koyla. (Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 417)

Hobupostijaama rajamine siia tõi aga paigale teisegi nime - Kapa-Kohila, mida mõisasaksad enestele veidi suupärasemaks muutsid, kutsudes seda saksalikult Kappa-Koil, millest esimene osa viitab Kapa kõrtsile.

Seda osa Kohilast, mis jäi teisele poole raudteed hakati nimetama Toompeaks. Osa aga, mis jäi raudteest keskuse poole Kiuste külaks või Kiusukülaks. Kiusuküla nimetus pärinevat ühe kohaliku pagari Ants Mikkeri nimest. Nimelt pidanud ta esiti Hageris oma äri ja müünud seal saiu odavamalt kui pagar Bauman. Too hakanud

kahtlustama, et pagar mikker müüb oma sai temast odavamalt kiusu pärast ning nii saanud pagar Mikker rahvasuus hüüdnime Kiuste-Ants. Kui Kiuste-Ants mõne aja pärast Kohila keskele ühte vabaduse tänava majja kolis, siis hakati praeguse vabaduse tänava äärset ala, mis jäi raudteest pagar antsu maja poole, nimetama Kiusukülaks või Kiustekülaks.

(Sits, 2013, lk 26)

1945.aastal muudeti Kohila ametlikult aleviks. Nimi Kohila on tõenäoliselt tuletatud sõnadest "kohil" või "kohel", mis tähendavad "kohev" võis seostub sõnaga "kohisema" tänu Kohila lähedal asuvatele koskedele.

19. sajandi lõpus oli Kohila (Kapa-Kohila, Kappakoili) asustus suhteliselt hõre. Hilisemat Kohila alevi territooriumi eraldas Keila jõgi, millest ida suunas jäid Tohisoo mõisa hooned ja maad ning läände Kohila mõisa alad ühes AS Koil paberivabrikule kuuluvate hoonetega. Kohaliku elaniku, 1874. aastal sündinud Marie Vorbe mälestuste põhjal ei olnud 1907. aastal Kohilas peale Kapa hobupostijaama, vesiveski, Sillaotsa kõrtsi, vallamaja ja vaksali teisi maju.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 417)

Olemas oli ka aastatel 1899-1901 ehitatud EAÕK Angerja Issanda Taevaminemise kirik, mis asus Kapa hobupostijaama läheduses tee ääres. Marie Vorbe sonul ehitati esimene eramaja Kohilasse 1907. aastal ning see asus nn Toompeal - Kohilast Hagerisse viiva tee ääres.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 417)

2. HARIDUS KOHILA VALLAS

Eesti rahvakool jõudis uuele arengutasemele 18. sajandi viimasel kolmandikul. Rahvaõpetus korraldati ümber. Koolid rajati paljudes mõisakogukondades, nii ka Kohila mõisas avati kool 1786. aasta sügisel.

Hariduse saamine maakohtades on väga oluline, see tagab kohalikele lastele ja noortele võrdsed haridusvõimalused. Hoiab ja arendab kogukonda. Soodustab noorte jäämist maapiirkondadesse ning parandab elukvaliteeti, pakkudes arengu- ja töövõimalusi.

19. sajandi teisel poolel oli Hageri kihelkonnas palju väikesi koole – Adila, Rabivere, Tohisoo, Salutaguse, Pahkla, Mäeküla, Sutlema. Aastatel 1910-1918 kandis Kohila kool Ministeeriumikooli nime. Urgemäe koolimajas oli kolm klassi 30-40 õpilasega. Neljas ja viies klass õppis vallamajas. 1918.-1923. aastal kandis kool Kõrgema Rahvakooli nime ja tegutses viieklassilisena. 1923. aastal alustati õppetööd Tohisoo mõisa härrastemajas. Kool reorganiseeriti 6-klassiliseks algkooliks.

(Kohila Gümnaasium, 2024)

Selle kooli asukoht Urge mäel on märgistatud kiviga. (Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 365)

2.1. Õppetöö algus Kohilas

Tänapäeval Kohila vallas pakuvad haridust kolm munitsipaal-lasteaeda, kolm lastehoidu ja kaks üldhariduskooli. Kohilas asuvad Lasteaiad Männi ja Sipsik ning üks lastehoid. Üldhariduskoolideks on Kohila Gümnaasium ja Mõisakool. Huviharidust pakub Tohisoo Kunstikool.

Lapse hariduse tee algab lasteaias ja see on tema arengus väga oluline etapp. Lasteaias õpitakse mitte ainult põhioskusi, nagu lugemine ja kirjutamine, vaid ka sotsiaalseid oskusi, loovust, probleemide lahendamist ja meeskonnatööd. Lasteaiaruum pakub turvalist keskkonda, kus laps saab arendada oma intellektuaalseid ja emotsionaalseid võimekusi, omandada uusi teadmisi ja

kasvatada usaldust oma võimetusse. Lasteaias omandatakse esimesed kooliks vajalikud oskused, tekivad esimesed sotsiaalsed suhted ja lapses kujuneb positiivne suhtumine õppesse, mis on edaspidi võtmetähtsusega kogu haridusteeconna jooksul. Lasteaiakasvatus - hariduse alguspunkt, mis loob aluse mitte ainult teadmistele, vaid ka väärtustele, oskustele ja hoiakutele, mis aitavad lastel edukalt edasi liikuda koolis ja elus laiemalt, luuakse alused edasiseks õppeks ja isiksuse kujunemiseks.

Kohila Lasteaiad Männi ja Sipsik on olulised alusharidust pakkuvad õppeasutused Kohila vallas. Nende ajalugu on väga huvitav ja ulatub tagasi sajandi algusesse.

Kohila Männi Lasteaed asub looduslikult kaunis kohas, kus õuealal on palju männipuid ja lastele mõeldud seikluspark. Läheduses asuvad Kapa männik, Keila jõgi ja mets, mis pakuvad lastele võimalusi looduses viibimiseks ja õuesõppeks.

Männi Lasteaed töötab majas, mis on valminud kolmes järgus:

1. 1969. aastal valminud majaosa on renoveeritud 2019. a ja selles on 2 rühma (Mesimummid ja Muumid); kolmest osast kõige vanem on ühekordne hoone. (Väronen, 2019)
2. 1984. aastal valminud majaosa on renoveeritud 2020/2021. õa ja selles on 4 rühma (Lepatriinud, Liblikad, Siilipere ja Mõmmid), personaliruumid ning saal;
(Kohila Lasteaed Männi, 2024)
3. 2012. aastal valminud majaosa, kus on 2 rühma (Jänkud, Oravad) ja õppeklass. (Kohila Lasteaed Männi, 2024)

Kohila Lasteaed Sipsiku ajalugu algas 1911. aastal, kui Kohila Paberivabriku omanik Georg Sommer asutas töötajate lastele lasterühma. (Kohila lasteaed Sipsik, 2025) Esimesed tegevused toimusid vabriku tööliste elumajas, kus lapsed käisid pool päeva, õppides mitmesuguseid aineid nagu lugemine, käsitöö ja loodusvaatlused. Aastate jooksul on lasteaed läbinud mitu muutust: 1946. aastal koliti suuremasse mõisahoonesse, 1982. aastal uude lasteaiahoonesse, ning hiljem on hoones pakkunud ka muid teenuseid. 2009. aastal valmis juurdeehitus, mille käigus täienes lasteaia rühmade arv ja 2011. aastaks jõuti kaheksarühmalise lasteaia. Alates 2023.a. liideti Põnnipere lasteaia ja nüüd on juba kümme rühma.

Esimene kool Kohilas oli vallakool, mis alustas õppetööd 1870. aastal. Kool toimus oktoobrist aprillini, et lapsed saaksid olla abiks talutöödel. Algul õppetöö toimus Kohila mõisas, kuna oma koolimaja polnud veel olemas. Oli üks klassiruum, kus paarkümmend õpilast õppisid koos. Klassiruumiks oli mõisa aedniku tuba ja tahvliks oli ahjurind. Hiljem asus kool külmas ja niiskes puusepa töötoas, mis asus mõisa kuivatis.

Suurem osa õpilasi tulid kodust kooli, aga oli ka neid, kes elasid kaugemal ja jäid kooli ööbima. Klassiruum oli külm, mistõttu magasid poisid ahjus, ahju peal, väiksemad aga ahju ja lae vahel. Tüdrukud ööbisid koolilaudadel. Kool toimus kuuel päeval nädalas, õppetunnid kestsid seni, kuni päevavalgust jagus. Õpiti piiblilugu, laulmist, kirjutamist, lugemist ja arvutamist. Kuna tol ajal polnud eestikeelseid raamatuid, siis kasutati lugemiseks piiblit.

Koolmeistrid ehk õpetajad vahetusid kohila vallakoolis mõne aasta tagant kuni aastal 1890 viimase õpetaja lahkudes otsustati, et uut enam ei palgata. Vallal polnud lihtsalt raha, et kooli töös hoida ning aastal 1910 sai Kohila vallakoolist riiklik kool, mis tõi kaasa mitmeid muutusi.

(Sits, 2013, lk 44 - 45)

1926. aastal asutati Kohila haridusselts. Ehitati rahvamajad, kus toimusid peoõhtud, etendused, loengud, näiteringid ja nii edasi.

(Belijäev, Hepner jt, 2018, lk 402)

Kohilas on head võimalused omada keskharidust, osaleda huvi-ja spordiringides ja õppida muusikat.

2.2 Kohila mõisa ajalugu

Kool on järgmine samm haridusteel. Lastele on see väga oluline koht, sest nad leiavad ja kohtuvad uute ning vanade sõpradega, arendavad suhtlemisoskust. Samuti omandavad nad uusi teadmisi.

Kohila mõis asub teiste haridusasutuste kõrval, olles ajalooliselt oluline paik, mis on andnud alevikule kultuurilise ja ajaloolise tähtsuse.

Kohila mõis on esmakordselt mainitud 1438.aastal. Sel ajal mõis kuulus perekonnale Helmond von Tödwen. 1525.aastal sai maavalduse omanikuks Wilhelm von Tödwen. 1547.aastal ostis Moritz von Wrangell. 1599. aastal omanikuks märgitud Wilhelm von Wrangell. Samale perekonnale kuulus mõis kuni 1716.aastani.

Klassitsistlikus stiilis härrastemaja kehand pärineb 1810.–1820. aastatest ja selle on arvatavalt projekteerinud arhitekt Carl Ludvig Engel. Peahoone keskteljele suundus poole kilomeetri pikkune alleena kujundatud sihitee. (Kohila Mõisakool | Kohila mõis, 2024)

Nimelt rajati siia juba 1810. aastal väike villavabrik, mille toodangu jaoks kasvatati meriinolambaid. Sajandi teisel poolel tööstuse tähtsus suurenes ning koos naabermõisnikega asutati villavabriku asemele puupapivabrik. Peale mõisahoone põlemist müüs perekond Lueder mõisa Puumassi ja Kartoni Tehas AS-ile.

(Kohila Mõisakool | Kohila mõis, 2024)

Meieni pole Kohilas Keila jõe kaldal asuv mõisahoone jõudnud küll enam selle algsel, vaid ümberehitatud, tublisti vaesustunud kujul - peapõhjuseks 1905. aastal juhtunu. Paraku jäi hoone jalgu 1905. aasta mõisapõletajatele. Peahoone küll taastati, aga märksa tagasihoidlikumal kujul - kõrge katusega, otsaviiludega ja ilma portikusega. Portikuse asemele rajati kahekorruseline veranda.

Hoone kuulus Kohila Paberivabrikule ning peatähelepanu kulus tööstusele. Taastatud hoone võeti kasutusele paberivabriku kontorina. Kunagi on see hoone olnud hoopis mõjusam: põhiosas kahe-, tiibadel ühekorruseline massiivne kiviehitis, mida lisaks imposantsele, kuue väga kaunilt proportsioneeritud joonia orderis sambaga portikusele ilmestas napp, kuid see-eest vägagi kõrgetasemeline stukkdekoor.

(Belijäev, Hepner jt, 2018, lk 155)

Kohila mõis erines teistest valla mõisatest selle poolest, et ei kuulunud ühele isikule ega perekonnale, vaid tööstusele. Selle omanikuks oli paberivabrik AS Koil, mis kasutas mõisa maad rendilepingu alusel.

(Belijäev, Hepner jt, 2018, lk 155)

Mõis küll võõrandati, kuid jäeti edasi paberivabrikule kasutada. Kuna asundustalusid sellest ei planeeritud, siis koostati Kohila mõisamaade planeerimise kava alles 1927. aastal. Vajadus planeerimiseks tekkis seoses maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduses sätestatud korraga, et võõrandatud varadest antakse endistele omanikele tagasi tööstusettevõtteid koos neile tarvilike maadega.

(Belijäev, Hepner jt, 2018, lk 457 - 458)

Paberivabrik läks pankrotti Eesti Vabariigi algusaastatel ja mõisahooned pandi müüki. Mõisahooned jagati eraldi kruntideks ja siiamani hooned kuuluvad erinevatele omanikele.

Mõisasüdame moodustab peahoone koos uhke auringiga. Selle ees paiknevad väravatena vinklikujulised ait ja tall-tõllakuur. Kogu ansambel on oma lihtsa korrapära ja proportsioonidega ruudukujuline ning ülistab veel tänapäevalgi 18. sajandi Balti kubermangudes hinnatud antiikkultuuri.

(Kohila Mõisakool | Kohila mõis, 2024)

Hilisemal ajal aastatel 1946–1982 oli hoone kasutusel lasteajana. (Kohila Mõisakool | Kohila mõis, 2024)

Peahoone, mis oli üsna halvas seisukorras, korrastas üks eraomanik. Alates 2013. aastast rendib ta suure osa peahoonest Kohila Mõisakoolile, mis tegutseb Vanalinna Hariduskolleegiumi partnerina. Kool loodi lastevanemate algatusel, eesmärgiga õpetada lapsi kristlikule väärtuste alusel. Alates 2013 aastast tegutseb ruumides Kohila Mõisakool ja mõisakooli direktor oli Anu Nigesen ning sel ajal oli 17 õpilast. Aastast 2023 direktoriks sai Raina Ventsel ja oli juba oma 247 õpilast. Algklasside õppetöö toimus 2020st aastast tall-tõllakuuris ja 2024 on avatud uus jõeäärne maja, kus õppetöö toimub esimesel ja teisel klassidel.

Kohila mõisal on oluline roll piirkonna arengus. Mõisas on peetud mitmeid kultuurilisi üritusi ja haridusüritusi. Külastajad saavad nautida ajaloolist arhitektuuri. Kohila

mõis on läbi ajaloo olnud kultuuri-, haridus- ja kogukonnakeskus. Kohila mõis on üks tähtsamaid ajaloolisi mälestisi Kohila alevikus ja kogu piirkonnas.. Mõisa peahoone lähedal muruväljaku ääres on peale ait-kuivati veel tõllakuur (nüüdseks renoveeritud Kohila mõisakooli algklasside maja), valitsejamaja ja teenijatemaja. Abihoonete paigutus moodustab klassikalise sissepääsu mõisa siseõuele.

Joonis 1 - Kohila Mõisakool

Allikas: <https://shorturl.at/mxeSl>

2.3 Kohila Gümnaasium

Kohila Gümnaasium on olulise tähendusega kogukonnas, pakkudes kvaliteetset haridust, arendades õpilaste isiksust ning toetades kohalikke elanikke.

Sõjajärgseil aastail töötas kool mõnda aega Kohila Mittetäieliku Keskkoolina ja Kohila 7-klassilise koolina. 1956. aastal reorganiseeriti kool keskkooliks. Kooli I lend lõpetas 1960. aastal. Septembris 1961. a avati uus koolimaja. Peagi kitsaks jäänud koolimajale rajati aastatel 1974-1977 juurdeehitus.

(Kohila vald, 2024)

Kui 1940/41. õppeaastal õppis koolis 196 õpilast. 1980. aastal oli kool maakonna suurim – rohkem kui 1000 õpilase ja üle 80 õpetajaga. (Kohila vald, 2024)

Sõjajärgseil aastail (1947) alustati siinmail ka venekeelse õppetööga direktor Valter Hormi algatusel. (Kohila vald, 2024)

Kohila keskkooli uus hoone ehitati 1961. a tollases vaimus lihtsa modernistliku tüüpprojekti järgi. (Belijäev, Hepner jt, 2018, lk 179). Peale uue koolihoone valmimist, hakkas tööle 8-klassiline kool. 1977. aastast sai vene põhikoolist juba keskkool. 2001. a otsustati Kohila Gümnaasiumi vene kool sulgeda õpilaste vähesuse tõttu.

1995. a sügisest nimetati kool ümber Kohila Gümnaasiumiks. (Kohila vald, 2024)

2016. aastal alustati algklasside maja projekteerimisega. 2019. mais avati Kohila Gümnaasiumi juurdeehituse. Algklasside uues majas on 16 klassiruumi, 2 väikeklassi, kogu koolimaja teenindavad garderoobid, õpetajate kabinetid ja abiruumid. Vaheosas on puhkeala, saal, administratsiooni tööruumid ning ruumid loodushariduskeskuse jaoks, samuti lift, et koolimaja saaksid kasutada ka liikumispuudega inimesed.

(Veski, 2019)

Kohila Gümnaasium valmistab ette noori, kes soovivad panustada oma teadmiste, oskuste ja väärtustega piirkonna arengusse. Pakub neile kvaliteetset keskharidust ja valmistab neid ette edasiseks õpinguks, igapäevaelu väljakutseteks, aidates neil leida oma võimalusi tööturul.

Joonis 2 – Kohila
Gümnaasium

Allikas:

[https://11nq.com/A
V1DY](https://11nq.com/AV1DY)

3. KOHILA PABERIVABRIK

Kohila paberivabrik on tuntud kui ajalooline ja kultuuriliselt oluline tööstusettevõte, mis on oma ajalooga tihedalt seotud Kohila arenguga. Vabrikust on saanud Kohila sümbol.

Nimelt ehitati aastal 1893 Kohila mõisahärra parun Karl Von Luederi eestvedamisel puulihvimistöököda ja saeveski, kus töötas algul vaid 15 inimest ja mis kasutas tööks vee-energiat.

Väga suurt mõju siinsele arengule, sealhulgas arhitektuurile, avaldas Kohila mõisniku asutatud paberivabrik. Ettevõtte hooned projekteeris insener-arhitekt N. Heraskov, ehitades 1894. aastal selleks ümber mõisa jahu- ja saeveski hooned. Algselt kahekorruseline L-kujulise põhiplaaniga tellishoone paikneb mõisa peahoone vastas teisel pool Keila jõge.

(Sits, 2013, lk 32 - 33)

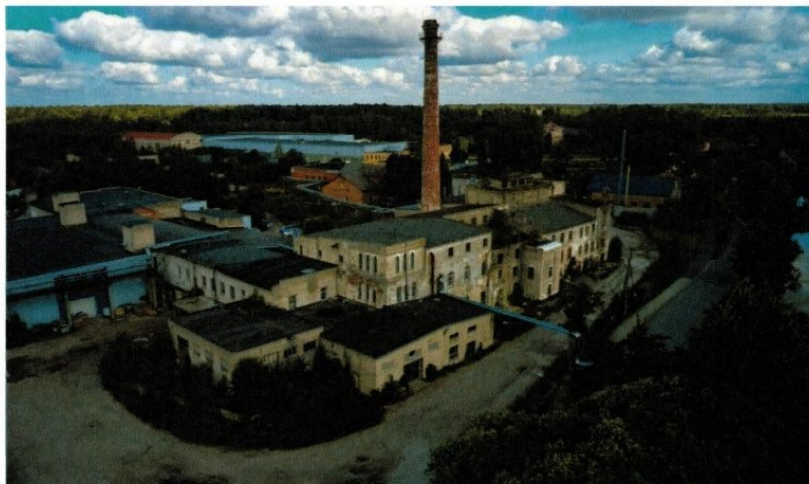
Ettevõtte tootis puidumassi, mis veeti hobustega Tallinna ja müüdi maha sealsele paberivabrikule. Peagi laiendas parun oma ettevõtet, ehitades ja hankides juurde kõik vajaliku selleks, et puidulihvimistöökojast saaks puupapivabrik. Aastal 1899 asutati puidumassi- ja kartongivabriku aktsiaseltsi „Koil“. Uuendatud vabrikus töötas juba 60 inimest ning töö käis kahes vahetuses.

(Sits, 2013, lk 32 - 33)

1905 aasta paiku sakslasest Kohila mõisahärra läbisaamine kohaliku rahvaga kehvaks muutus, siis otsustas ta tagasi kodumaale sõita. Nii tõi aasta 1906 vabriku käekäiku uue muutuse - selle juhid võtsid vastu otsuse ehitada kartongivabrik ümber paberivabrikuks. Aasta 1907 sügisel pandi paberimasin tööle. Kokku toodeti uues vabrikus üle 20 sordi paberit - tehti pakkimispaberit, karamellipaberit, albumipaberit, suhkrupaberit, tapeedipaberit, trükipaberit, kirjapaberit, võipaberit ja vihkukaasi. Hoonete kaasajastamiseks tehti mitu muudatust: 1909. a uuendati katlamaja, 1910. a valmis 50 m kõrgune korsten ja 1913. a veetorn. 1913. aastast hakati tootma ka paberkotte. Raudtee valmimine soodustas paberivabriku arengut veelgi - ehitati väike haruraudtee vabrikuni ja osteti väike vedur, mis hakkas hobuste asemel kaupa vedama. Ka tööliste arv aina kasvas. Aastal 1914 puhkenud maailmasõda seiskas

vabriku küll mõneks kuuks, kuid suuremat kahju see ei teinud. Vabrik töötas peagi jälle, muutes aeg-ajalt küll juhte ja seeläbi ka nime, kuid tootis endiselt paberit.

(Sits, 2013, lk 32 - 33)

*Joonis 3 - Kohila
Paberivabrik*

Allikas:

<https://tinyurl.com/ubaadjb7>

Kohila paberivabrik võõrandamise alla ei kuulunud, küll aga võõrandati sellele kuulunud Kohila rüütlimõis, mis jäi tegelikult paberivabrikule edasi pidada. Kohila mõis saigi 1906.aastal ära ostetud .

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 451 - 452)

1909. aastal asutati Kohila paberivabriku lasteaia segakoor Loonela. Lasteaia saalis harjutasid nii pillimehed kui ka koorilauljad. Esimeseks patrooniks oli Kohila paberivabrik Koil, kes andis koori I maailmasõja eel üle muusikaseltsile Maleva. Järgnesid aastad Kohila haridusseltsi, rahvamaja-kultuurimaja ja Kohila sovhoosi alluvuses. 1966, a aprillis võttis koor nimeks Loonela, austamaks esivanemate raskeid võitlusi.

(Belijäev, Hepner jt, 2018, lk 396)

Kohila paberivabriku vabatahtlik tuletõrjerühm moodustati 1914. aastal Kohila paberivabriku töolistest. Selle rühma tegevuse kohta ei ole dokumente säilinud. Mälestuste kohaselt muretses vabrik käsipritsi ja kaitsevahendid, redelid, pootshaagid jm vajaliku. Rühm omaette sissetulekuid ei hankinud.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 398)

Vabrik on läbi ajaloo mitmeid kordi muutunud, olles tänapäeval osa Kohila identiteedist. Kohila paberivabrik on olnud mitte ainult tööstuse, vaid ka kohaliku kultuuri arengu jaoks oluline tegija, pakkudes töökohti ja osaledes kogukonna elu mitmesugustes valdkondades, alates muusikast kuni tuletõrje tegevusteni. Kahjuks hetkel osa hoonetest on halvas seisukorras ja lagunevad.

4 SILLAOTSA VESIVESKI

Kui mööda kohila peatänavat bussijaama poole jalutada ja üle silla minna, paistab tee ääres Keila jõe kaldal punase kivistusega ilus maja. See on Sillaotsa Vesiveski, mis ehitas mõisa omanik G.Wrangell 1875. aastal.

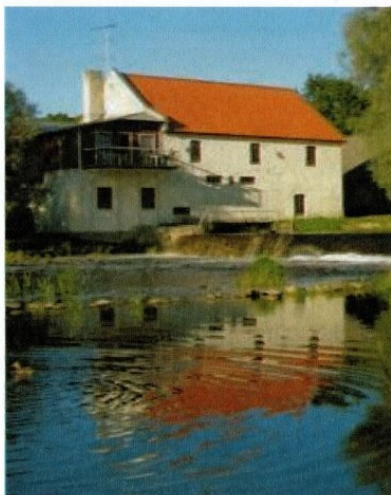
Algselt oli see ühekordne paekivist peahoonega vesiveski, mis võis päevas jahvatada tonni jahu. Läbi aegade omanikud vahetusid. Hiljem on hoonet korduvalt ümber ehitatud, kõige põhjalikumalt tegi seda aastail 1932-1938 Ferdinand Janosson, kes oli tark ja ettenägelik mees. Kiirelt alustas ta veskis suure remondiga, mis kestis tervelt 6 aastat.

(Belijäev, Hepner jt, 2018, lk 161)

Remondi käigus ehitati vesiveskile teine korrus ja lisati juurde üks paar veskikive. uuendatud Sillaotsa veski võis jahvatada juba 7 tonni jahu päevas. Tänu uuendustele ja remondile sai siinsest vesiveskist ümbruskonna põllumeeste jaoks oluline paik.

19. sajandi alguses ehitati Sillaotsa vesiveski juurde ka kõrts. Kõrtsimaja rajati veski juurde pöörava tee otsa nõnda, et maantee pidi kaarega ümber hoone looklema. Nii tekkis aga maanteele ohtlik kurvikoht, kus juhtus ka mitmeid õnnetusi. Ette tuli sedagi, et mõni auto kõrtsiseina sisse sõitis. Ohutuma liiklemise tagamiseks otsustati korts seepärast viimaks lammutada.

(Sits, 2013, lk 36 - 37)

Joonis 4 - Sillaotsa Vesiveski

Allikas: <https://tinyurl.com/yfjhx662>

Vana vesiveski on aga senini alles, olgugi et jahu seal enam ei jahvatata. Aastal 1988 uuendati veskimaja ning avati seal esmakordselt kohvik. Söögikohta peetakse veski seinte vahel praeguseni. (Sits, 2013, lk 36 - 37)

5. EAÕK ANGERJA-KOHILA KOGUDUSE

Eestis hakkas õigeusk levima 1840. aastal ning mängis olulist rolli kohaliku kogukonna usuelus. Kohila õigeusu kiriku on arhitektuuriliselt omanäoline ning kuulub kultuurimälestiste hulka, peegeldades piirkonna mitmekesisist ajalugu ja usutraditsioone.

Angerja õigeusu kihelkond loodi 1893. aastal, kui Juuru õigeusu kihelkond jagati kaheks. Uus kihelkond sai nime Angerja küla järgi, kust pärinesid esimesed luterlusest õigeusku üle läinud inimesed - sellest tulenes ka kiriku nimi. Algusaastatel peeti jumalateenistusi Salutaguse koolimajas ning hiljem ka Pahklas, kuni rajati oma pühakoda.

1897. aastal võõrandas valitsus Tohisoo ja Kohila mõisatelt maatüki kiriku ja kogudusemaja ehitamiseks, 4. juulil 1899 toimus uuele pühakojale nurgakivi panek ja pühitsemine. Kirik ehitati arhitekt V. I. Lunski projekti järgi ja õnnistati 28. jaanuaril 1901. Kuigi kogudusel oli maad 7 tiinu (1tiin=1,0925 hektarit), ei jätkunud seda siiski kalmistu jaoks ja surnud maeti algul Hageri luteri usu kalmistule, kus õigeusklikele oli eraldatud oma osa. Oma kalmistu saadi alles 1920. aastal ja esimene matusetalitus sinna toimus 13. augustil 1920. Kalmistu asetseb kirikutagusel maa-alal.

(Kohila vald, 2025)

1939. aastal alanud sõda, ränk okupatsiooniaeg ning stalinlikud tagakiusamised, mõjusid kirikuelule laastavalt. 8. detsembril 1940 ütles K.Kolon ametist lahti ning kogudus jäi vaeslapseks. Lühikese aja jooksul vahetusid veel mitmed preestrid ja 1950. aastal esitati palve koguduse likvideerimiseks ning vormistamiseks Tallinna Issandamuutmise abikoguduseks. Angerja kogudus suleti ametlikult 22. novembril 1951.

(Kohila vald, 2025)

Kogudus taasavati 1993. a. Käesoleval ajal teenib koguduses preester Mattias Palli.

(Kohila vald, 2025)

Ikoonid on maalitud (kirjutatud) traditsioonilises bütsantsi stiilis. (Eesti Apostlik-Õigeusu kirik, 2025)

EAÕK (Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik) Angerja Issanda Taevaminemise kirik on ehitatud iseloomulikus vene- ja õigeusulikus stiilis. Kiriku arhitektuurile on omane traditsiooniline viimistlus, sealhulgas kuplid ja ornamentika, mis peegeldab õigeusu kirikute arhitektuuri tavasid. Kiriku siseviimistlus ja ikonograafia järgivad samuti õigeusu kiriku esteetikat, rõhutades vaimsust ja usulisi sümboleid.

(Eesti Apostlik-Õigeusu kirik, 2025)

Joonis 5 - EAÕK Angerja-Kohila koguduse kirik

Allikas: <https://tinyurl.com/57rmvyyx>

6. KOHILA MÄLESTUSSAMMAS

Kolmeastmelisele alusele paigutatud sokliga obelisk. Tipus urn. Samba esikülje soklil seisab pronksi valatuna Vabadussõja-aegses mundris püssi hoidev eesti sõdur, pilk suunatud itta. Sokli külge kinnitatud mustale kivitahvlile on raiutud tekst: "EESTI / VABADUSVÕITLUSTES / LANGENUILE". Tagumisel küljel M. Underi luuleread: "SEE USK, MIS SANGARID / SIIS SURMA SURUS / EI UNU AJAS EGA UMBU / MURUS". Kohila Vabadussõjas langenute mälestusmärk avati 9.07.1939. Sammas lõhuti 29.06.1941 aga sõdurikuju õnnestus kohalikel päästa. Saksa okupatsiooni ajal toodi sõdurikuju tagasi. Sammas hävitati 1944 hilissügisel. Taasavamine toimus 23.06.1993.

(Eesti vabadus, 2017)

6.1 Esimene mälestussammas

Esimene mälestussammas Vabadusvõitlustes langenute mälestussamba püstitamise idee Kohilasse sündis veidi enne II maailmasõda.

Mälestussamba nurgakivi panek toimus 5. juunil 1938. aastal, sammas valmis ja avati aasta hiljem - 9. juulil 1939. Mälestussammas püstitati Kohila rahvamaja esisele platsile, kus ta moodustas koos Kohila haridusseltsi rahvamajaga terviku, kuhu valla rahvas kogunes Eesti Vabariigi pidulikke sündmusi tähistama. Mälestussammas kujutas endast kolmeastmelisele alusele paigaldatud sokliga obeliski, mille tipus asus urn. Samba esiküljel soklil seisis pronksi valatuna Vabadussõja-aegses mundris püss hoidev sõdur, pilk suunatud itta. Samba esiküljel oli kiri „EESTI VABADUSVÕITLUSTES LANGENUTELE,” tagaküljel eesti luuletaja Marie Underi sõnad: „See usk, mis sangarid siis surma surus, ei unu ajas ega umbu murus”. Eesti vabadusvõitluse Kohila mälestussammas oli valmistatud kodumaisest graniidist, kavandi autoriks oli professor Anton Starkopf-Rea.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 530)

Pühapäeval, 9. juulil 1939, aastal toimusid Kohilas Eesti vabadusvõitluse mälestussamba avamise pidustused.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 531)

Kahjuks ei saanud see sammas kaua püsida, vähem kui kaks aastat. Monument lõhuti 20. juunil 1941. aastal kohalike punaste võimukandjate käsul. Kohalikud mehed toimetasid pronkssõduri ööpimeduse varjus minema ning peitsid ühte Posti tänava majja, et ta õigel ajal jälle välja tuua. Seda aega ei tulnudki kaua oodata.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 531)

6.2 Teine mälestussammas

Saksa okupatsiooni ajal toodi pronksist sõduri kuju ausambale tagasi, omakaitse Kohila kompanii korrastas samba aluse ja juba 1942. aasta 26. juulil avati mälestussammas teist korda. See oli päev, mil Harjumaa omakaitse väed pidasid kokkutulekut ja paraadi ning asutati metsavendade Harju malev.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 532)

Selle monumendi eluiga osutus samuti lühikeseks. Punaarmee naastes 1944. aasta sügisel andsid käsu sammas maha lõhkuda ja jökke visata. Salapärasel kombel läks mõned ööd enne mahavõtmist sambalt kaduma pronkssõdur, tema asukoht ja teo toimepanijad ei ole tänaseni avalikuks tulnud. Samba tükke Keila jões tammi juures viis madala veeseisu ajal aga näha, niikaua kuni praktilise meelega inimesed need välja tõmbasid ning omaste haudadele uuteks hauakivideks-plaatideks lasksid lihvida.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 532)

6.3 Kohila mälestussamba uus sünd ehk kolmas mälestussammas

Eesti vabadusvõitlustes langenute Kohila mälestussammas otsustati taastada 23. septembril 1988. aastal Tohisoo mõisa pargis. 23. juunil 1991. aastal pandi

nurgakivi. Samba ehitustööd tegi Tiit Veskimäe juhtimisel väikeettevõtte Kapa. Eesti vabadusvõitluste Kohila mälestussammas avati taas 23. juunil 1993.aastal ilma pronkskujuta.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 533)

SA Eesti Vabadusvõitluse Vääristamise Fond võttis endale kohustuse korraldada ja finantseerida Eesti vabadusvõitluste Kohila mälestussamba juurde kuuluva skulptuuri (eesti sõduri kuju) pronksi valamise ja olemasoleva graniidist samba restaureerimise-puhastamise ning skulptuuri paigaldamise. Vallavalitsus kandis annetuseks kogutud summad sihtasutuse arvele.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 534)

Pronksõduri uue kuju modelleeris olemasolevatele fotodele tuginedes skulptor Hannes Starkopf. (Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 534)

Ühiste pingutustega suutis Kohila rahvas koos sõpradega avada Kohila vabadusvõitlustes langenutele monumendi taas tema esialgsel kohal. Eesti Vabariigi 100. aastapäevaks valmis meie väarika looga mälestussamba ümber kaunis väljak.

(Belijäev, Hepner jt , 2018, lk 535)

Joonis 6,7 - Kohila
mälestussammas

Allikad:

<https://l1nq.com/r>

[yn8R,](#)

<https://encr.pw/j9>

[Rhh](#)

7. KOHILA RAAMATUKOGU

Raamatukogu on igas väiksemas kohas oluline asutus, mille vajadus, eesmärgid ja otstarve on mitmekesised. See hoiab ja kaitseb ajaloolist ja kultuurilist pärandit, kogub ja hoiustab raamatuid, ajakirju, dokumente ja muid ressursse, mis aitavad säilitada inimkonna ajalugu ja kultuuri. Kohila raamatukogu asub Kohila mõisa hoonete hulka kuuluvates paekivist ait-kuivati ruumides.

Kohila raamatukogu asub Kohila alevis. Raamatukogu kodu on Kohila mõisa hoonetekompleksi kuuluv paekivist ait-kuivati. Kohila Valla Avalik Keskraamatukogu asutati 1925. aastal. Algusaastatel asus raamatukogu vallamaja ruumides ja oli avatud ühel päeval nädalas. Raamatukogu esimene juhataja oli vallasekretär Johannes Maksim ning üldist tegevust korraldas 4-liikmeline raamatukogu nõukogu. Palgalisi töötajaid siis veel polnud. 1929. aastal loodi palgalise töötaja koht ja raamatukogu juhatajana asus tööle Salme Sillamäe. Raamatukogu oli valla eelarvel ja raamatuid laenutati viiel päeval nädalas viis tundi. 1. jaanuari 1926. a seisuga oli raamatukogus 334 raamatut vä 1945. a nõukogude võimu ajal sai raamatukogu uueks nimeks Kohila Aleviraamatukogu. Ruumid asusid rahvamaja teisel korrusel, väikeses läbikäidavas toas. 1954. aastal asutati Kohila Aleviraamatukogu kõrvale Kohila Lasteraamatukogu. Aastal 1961 kolisid kaks raamatukogu uutesse laiendatud ruumidesse vallamajas, 1974 kaks raamatukogu liideti ja moodustati ühine Kohila haruraamatukogu ning 1990 anti raamatukogu majandamine Rapla Hariduse- ja Kultuuriosakonnalt üle kohalikule omavalitsusele. Raamatukogu nimeks sai Kohila raamatukogu. Neli aastat hiljem, 1994. aastal kolis raamatukogu Kohila Paberivabriku lasteaia vabaks jäänud ruumidesse II korrusel, kus saadi enda käsutusse kaks lasteaia rühmaruumi. 2007. aastaks oli kogude ja raamatukogu kasutajate arv kasvanud, seetõttu kummitas pidevalt ruumikitsikus.

(Kohila raamatukogu, 2025)

Kohila mõisa ait-kuivati kuulus ruudukujuliselt planeeritud Kohila mõisa südamesse. Ait-kuivati paikneb mõisa auhoovi kaguservas. Taasiseseisvumise algaastatel läks hoone erakättesse. Ait-kuivatis tegutses mitu aastat Eesti Paelidu ja kohalike huviliste eestvedamisel Paemuuseum, toimusid Rapla Paepäevad,

ajalookonverentsid, mitmed näitused, teatrietendused. 2008. aastal ostis vallavalitsus ait-kuivati raamatukogu uueks hooneks.

(Kohila raamatukogu, 2025)

31.mail 2010 .a. avati renoveeritud Kohila mõisa ait-kuivatis raamatukogu.

Joonis 8 – Kohila raamatukogu

Allikas: <https://tinyurl.com/y696kfv4>

8. MAKETT

Makett on alates renessansiajast olnud üks arhitekti põhilisi töövahendeid. Samas on see ka atraktiivne näituseeksponaat, sest on lihtsalt arusaadav igale vaatajale. Maketid aitavad mõista, uurida ja mõtestada arhitektuuri ruumilisel kujul, liikuda ümber miniatuursete majade ning tajuda nende mahulist liigendust paremini kui kahemõõtmelisi pilte vaadates.

(Eesti Arhitektuurimuuseum, 2025)

Makett on kolmemõõtmeline, tavaliselt vähendatud mõõtkavas kujutis majast, tänavast, linnast, skulptuurist, masinast, hoonest lihtsustatud näidis.. Selleks, et tööd oleks lihtsam teha, kasutavad arhitektid mõõtkava, mis on justkui kahandamise masin.

Mõõtkava näitab, kui palju on plaani või maketti võrreldes päris eluga vähendatud.

Makettide kaudu saab avastada hooneid, mida enam olemas ei ole või mida pole valmis ehitatud.

(Eesti Arhitektuurimuuseum, 2025)

Maketid aitavad mõista struktuuri, mõõtmeid, proportsioone, värvi ja tekstuuri lahendusi. Need varieeruvad mitme sentimeetrist kuni sadade meetriteni. Maketid eristatakse ka planeerimis-, tööstus-, kontseptsioonilisi, kingitus-, reklaami-, sisustus-, teatri-, loodusmakette ja teisi. Eriti muljetavaldavad on realistlikud koopiad, millel on liikuvad mehhanismid, väikesed detailid ja valgustus.

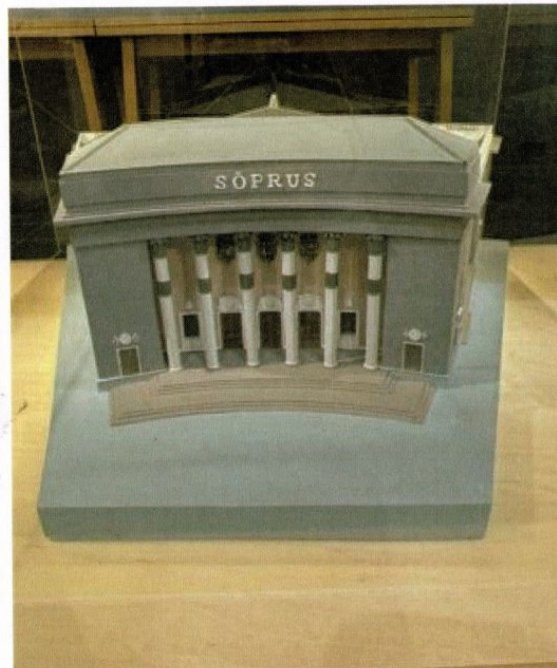
Maketidega tutvumiseks autor külastas erinevaid muuseume. Autor algul käis Eesti Arhitektuurimuuseumis ja tutvus erinevate makettidega. Sealne püsinäitus tutvustab kohaliku arhitektuuri- ja ruumikultuuri arengut ning olulisi löike Eesti arhitektuuris. Autor nägi erinevaid linnaosade planeeringuid, hooneid ja väljakuid Tallinnas. Näiteks oli eksponeeritud näitusel Tallinna laululava, Õmblusvabrik, Viru väljak, Mustamäe I mikrorajoon, Eesti Rahvusraamatukogu ja nii edasi. Lisaks oli ka käsitletud näitusel erinevaid hooneid ja planeeringuid väljaspool Tallinnat. Näiteks Tartus asuvat Villa Tammekann, Viljandis arhitekti elamut (Ranna pst 14), Pärnus KEKi linnaosa (vt joonis 9) ja ka palju teisi huvitavaid mudeleid. Eesti

Üliõpilaste Seltsi maja (vt joonis 11), Sõpruse teater (vt joonis 10), Lillepaviljon Tallinnas, Estonia teatrisaal, Tallinna Mustamäe esimene mikrorajoon - need olid autori arvates kõige põnevamad ja kenamad makettid.

Joonis 9 – Pärnu KEK-i linnaosa makett

Autori foto

Joonis 10 – Sõpruse teatri makett

Autori foto

Joonis 11 – Eesti
Üliõpilaste Seltsi
maja makett

Autori foto

Järgmiseks külastas autor Eesti Meremuuseumi, kus nägi restaureerimise käigus Paksu Margareta muuseumi maketti (vt joonis 12).

Joonis 12 – Paks Margareta makett

Autori foto

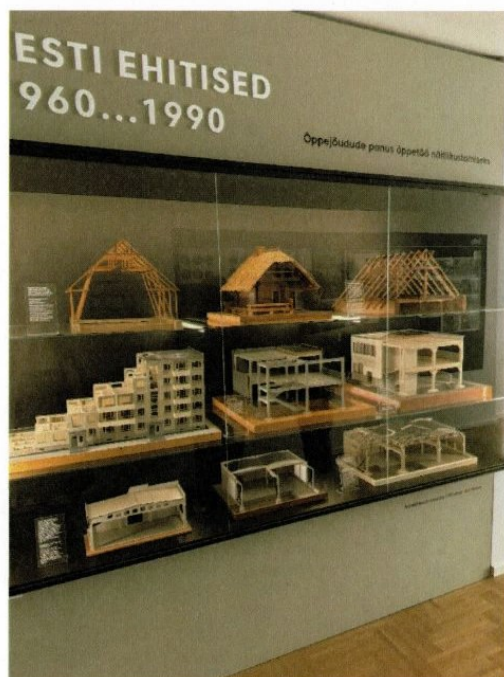
Samuti autor tutvus Kehra muuseumis (Vabadussõja murdelahingute muuseum) Kehra linnamakettiga (vt joonis 13).

Joonis 13 – Kehra linnamakett

Autori foto

Lisaks külastas ka Tallinna Tehnikakõrgkooli, kus nägi Eesti ehitiste makette aastast 1960 – 1990 (vt joonis 14).

*Joonis 14 – Eesti ehitised
1960...1990, maketid*

Autori foto

Viibides Taagepera lossis märkas autor lossi maketti, mis asus lossi teisel korrusel (vt joonis 15).

Joonis 15 – Taagepera lossi makett

Autori foto

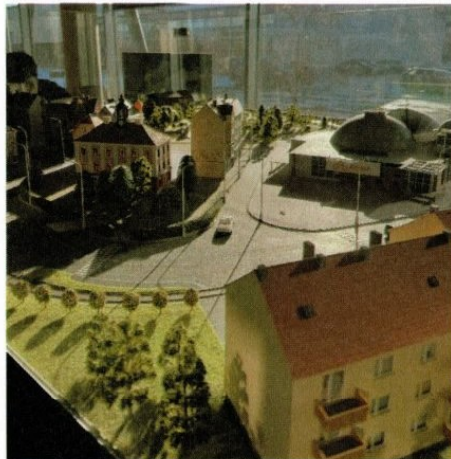
Eesti Rahva Muuseumis olles nägi autor Eestimaa maketti (vt joonis 16), kus oli selgelt näha maastiku reljeef – kõrgemad ja madalamad alad tulid hästi esile.

Joonis 16 – Eestimaa makett

Autori foto

Teaduskeskuses AHHA leidis autor Tartu linna maketi, mis talle väga meeldis (vt joonis 17, 18).

Joonis 17, 18 - Tartu linna makett

Autori foto

8.1 Maketi tüübid

Makette meisterdatakse paberist, puidust, plastist või muust kergesti töödeldavast materjalist. Virtuaalne makett koostatakse arvutiprogrammis.

Linnaplaneerimise maketis on näidatud hoonete mõõtmed ja kokkusobivus. Elamuehituses võib makett kirjeldada ka ruumide paigutust ja siseviimistlust.

(Opiq, 2024)

Arhitektuursed maketid on hoonete ja rajatiste mudelid, mis aitavad demonstreerida projekti mõõtmeid, ruumilist korraldust ja objekti suhet ümbritseva keskkonnaga. Need maketid on kasutusel nii riiklikus kui ka erasektoris, sisaldades nii üksikute hoonete mudeleid kui ka linnapiirkondade projekte. Neile on iseloomulik kõrge täpsus ja detailirohkus, sealhulgas teedemärgistus, haljastus ja parklad.

(Maket-prof, 2024)

Planeerimis- või linnaehitusmaketid loovad ülevaate objekti planeeringust – olgu selleks siis elamukompleks, kvartal või tehaseterritoorium. Nende eesmärk on anda ettekujutus projekti erinevate osade asukohast üksteise suhtes, kommunikatsioonidest ja infrastruktuurist.

(Maket-prof, 2024)

Tööstusmaketid on suunatud tehasekomplekside, kombinaatide, tehaste ja teiste ettevõtete ehitamisele. Need võivad olla kas üldised, näidates kogu rajatist ja ümbritsevat infrastruktuuri, või detailsemad, hõlmates näiteks tootmisosakondi ja abirajatisi.

(Maket-prof, 2024)

Kontseptsioonilised maketid väljendavad projekti ideed või visiooni, näidates ruumi täitmise plaani, stiili ja kontseptsiooni. Nendel makettidel on tihti puudulikud detailid, peamine ülesanne on õigesti esitleda projekti ja näidata, kuidas see ümbritsevasse keskkonda sobib.

(Maket-prof, 2024)

Tehnilised maketid on masinate, mehhanismide ja muu tehnika projektid. Need on detailsete makettide vormid, mis kirjeldavad objekti välimust, sisemust ja tööomadusi. Erinevad tehnilised maketid võivad olla näiteks seistaid, mis on reaalse seadme koopia. Hästi valmistatud ja detailide poolest läbimõeldud seistaid võivad olla ka kingitusena.

(Maket-prof, 2024)

Kingitusmaketid on lai mõisted, kuhu kuuluvad arhitektuursed, tehnilised ja isegi kontseptsioonilised maketid. Need võivad tähistada mälestusväärset sündmust, väljendudes kindlas objektis. Sõjaväetehnika, lennukite ja laevade mudelid ning mälestusmärkide koopiad on kõik kingitusmakettide näited. Selle tüübi eripära on mälestuspakend, alus ja tekst.

(Maket-prof, 2024)

Reklaamimaketid on sageli loodud kasutades kaasaegseid tehnilisi vahendeid. Nende eesmärk on köita tähelepanu, näidates potentsiaalsetele klientidele projekti eeliseid ja tugevusi. Need maketid on sageli erksad, värvikad ja detailirohked. Näiteks elamukompleksi maketil võib olla dekoratiivne valgustus ja kujundatud haljasala koos pargitud autode ja figuuridega inimestest. Kaasaegsed reklaamimaketid on muljetavaldavad ning nõuavad erinevate spetsialistide pingutusi.

(Maket-prof, 2024)

Tüübi nimetus peegeldab sageli maketi eesmärki. Maketid võivad olla mitte ainult staatilised, vaid ka liikuvad. Selliseid makette kasutatakse tihti meelelahutuslikel eesmärkidel, nagu näiteks maamärkide, linnade ja isegi riikide maketid.

8.3 Makettide tegemise materjalid

Makettide valmistamise maailmas tavaliselt kasutatavad materjalid on PVC ja teised erinevad plastikud, samuti pleksiklaas, vineer, kartong. Kuid mõnikord nendest materjalidest ei piisa, näiteks kui on vaja luua lahendus mõne keeruka detaili loomulikuks ja usaldusväärseks mõjuva lõpptulemuse loomiseks. Parima tulemuse

saavutamiseks kasutatakse vajadusel ka 3D-printimist ning laserlõikamist, aga küllaltki palju keskendutakse just käsitsi tegemisele, et valminud makett oleks oma olemuselt inimlik ja soe.

(Kalaruudus, 2024)

Tänapäeva tehnilised võimalused on avanud maketitegijale ka juurdepääsu miniatuursele valgus- ja helimaailmaale. LED-lampidega täiustatud makett muudab terviku reaalmaailmaga sarnasemaks ja helitaust aitab seda tunnet veelgi süvendada.

(Kalaruudus, 2024)

Makettide valmistamiseks kasutatakse erinevaid materjale – paberit, puitu, metalli, plastikut ja teisi. Makettide loomine nõuab ulatuslikke teadmisi ja praktilisi oskusi. Maketi kvaliteet ja autori professionaalsus ei seisne mitte ainult selle keerukuses ja elementide rohkuses, vaid ka selle vastavuses esitatud ülesandele.

9. ARHITEKTUUR

Arhitektuuri all mõeldakse: üldplaani või -kontseptsiooni, mida kasutatakse teatud süsteemi loomiseks, olgu selleks süsteemiks mingi hoone või näiteks mingi infosüsteem; süsteemi ja selle struktuuri: komponente ja nendevahelisi seoseid; üldpõhimõtete, kontseptsioonide, reeglite ja standardite kogumit, mida kasutatakse ettevõtte infotehnoloogialahenduste planeerimisel ja arendamisel.

(Uverskaja, 2013)

Arhitektuur loob materiaalse raamistiku ja tingimused kogu ühiskonna toimimiseks ning arenemiseks. Kitsamas mõttes on arhitektuur süsteemide loomise ja ehitamise kunst.

(Eesti Kunstiakadeemia, 2024)

Arhitektuuri elementide alla kuuluvad: kuplid, sambad, tornid, kaared, arkaadid, portaalid, aknad, frontoonid, katused, võlvid, trepid ja viilud.

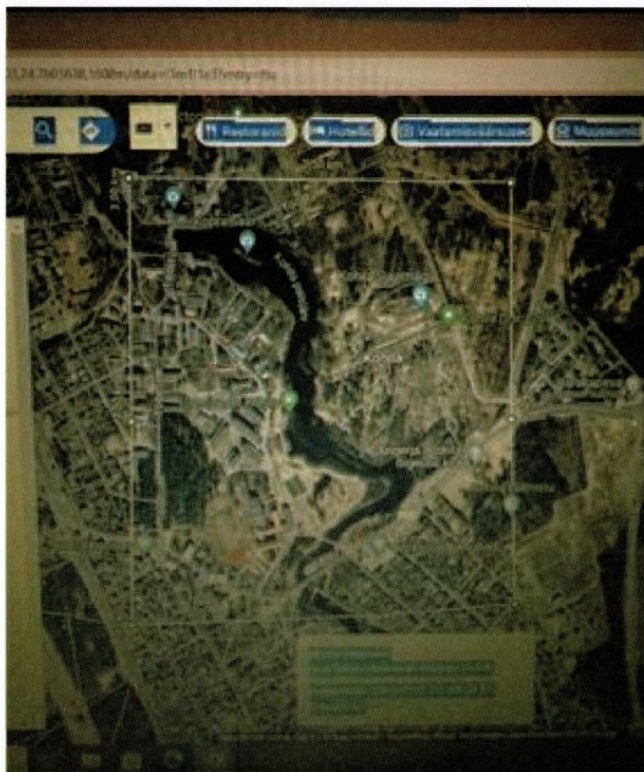
Hoonete ja rajatiste ehitamiseks on vajalik järgida nii tehnilisi kui ka esteetilisi nõudeid. Need peavad olema vastupidavad, funktsionaalsed, sobivad oma otstarbele ja kaunid.

PRAKTIINE TÖÖ

Praktilise töö teostamiseks autor tutvus eelnevalt makettide materjalidega, tüüpidega ja stiilidega. Autor valis piirkonna, planeeris ja joonistas kavandid. Kasutas töömaterjalina peamiselt pappi, PVA liimi, savi, guaššvärve ja villa.

1.2 Töökäik

Töökäiku alustas autor sellest, et võttis maketi aluseks vineeri, mõõtis välja 1x1 meetri suuruse osa ning saega lõikas selle välja. Maketi piirkonnaks valis autor Sõtki tee, Vabaduse tee ja Tööstuse tänava vahele jääva ala (vt joonis 19).

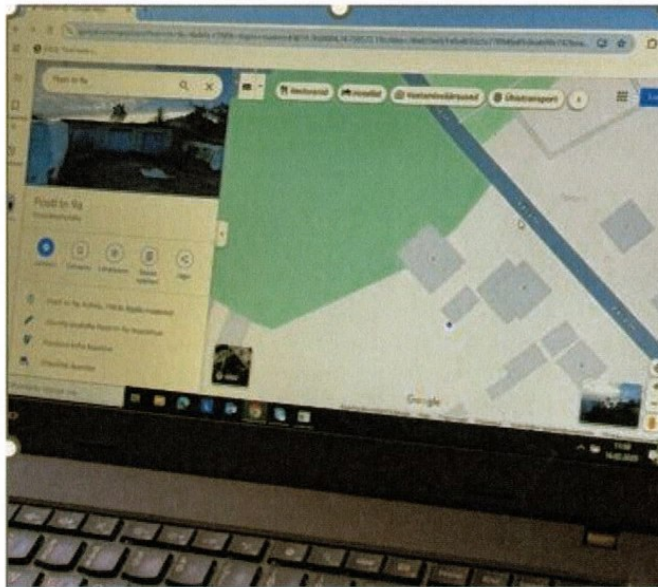

Joonis 19 – Maketi valitud piirkonna kaart

Autori foto

Seejärel joonistas autor jooned A4-formaadis paberile, kasutades juhendamiseks kaarti (Google maps), et lihtsustada ning täpsustada teede, hoonete kandmist

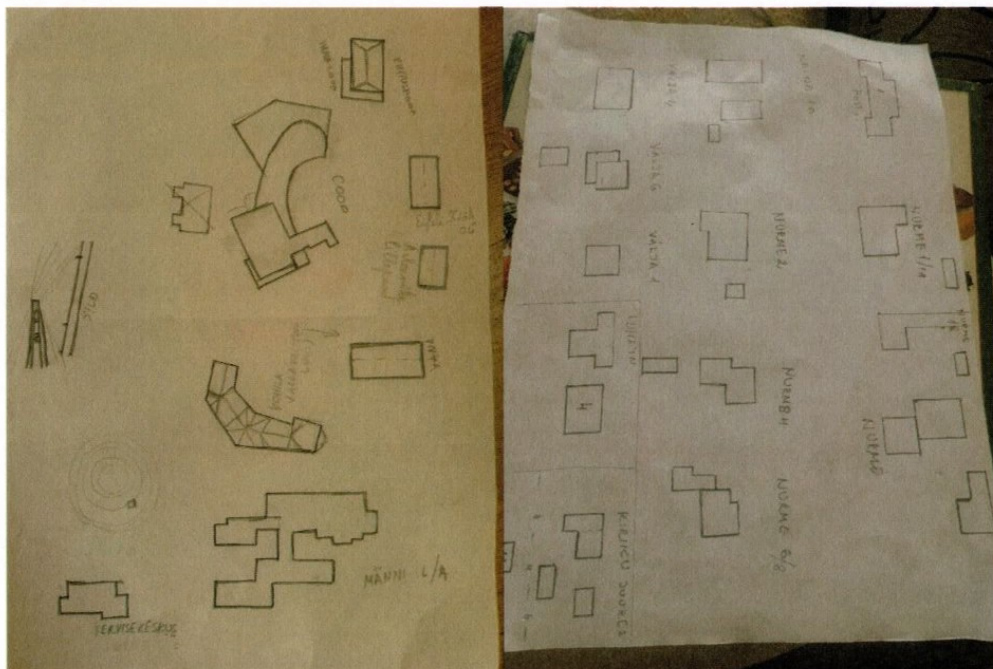
vineerile. Põhistruktuuriks on suuremad objektid, tähtsamad ühiskondlikud hooned. Maketi mõõtkava on 1: 10 (vt joonis 20).

Joonis 20 – Majade vundamendi mõõtmed

Autori foto

Valitud alal joonestas autor endale hoonete vundamendi plaanid (vt joonis 21, 22) .

Joonis 21, 22 – Majade vundamendi joonised

Autori fotod

Hariliku pliiatsiga tõmbas autor jooned veel kord üle, et kopeerimispaberi abil kanda täpsed mõõtmed vineerile. Autor märkas, et kopeerimispaberiga tehtud jooni ei saa kustutada kustukummiga. Kui joonistades läks midagi valesti, tuli vea parandamiseks kasutada lihvimispaberit.

Joonis 22, 23 – Vineerile jooniste kandmine

Autori fotod

Esimesed hooned autor tegi pappist, kuid hiljem kasutas meisterdamiseks savi. Pappist hoone ehitamine ei tulnud autoril hästi välja ja seepärast ka otsustas vahetada töömaterjali (vt joonis 24).

Joonis 24 – Pappist maja

Autori foto

Esimene hoone, mida autor valmistas savist, oli Kohila Raamatukogu. See oli autori jaoks väga meeldiv meisterdamine ja autor jäi rahule enda esimese majaga. Siiski probleemiks kujunes see, et maja valmistamine nõudis liiga palju aega (5h). Kohilas on palju maju ning, kui autor jätkaks sama tempoga, poleks ta selle tööga lõpuni jõudnud. Seepärast pidi autor leidma lahenduse probleemile.

Joonis 25 – Kohila raamatukogu

Autori foto

Autor voolis savist erinevaid Kohilas olevaid hooneid. Kui majad said valmis, kasutas autor guašš värve, et muuta ehitised värviliseks, lisades aknad, uksed ja teised olulised detailid. Selleks, et majad oleksid siledamad ja teravamate nurkadega, kasutas autor enda töös vett, nuga ja spaatlit. Meisterdamisel autor pidi arvestama hoone katusetüübiga ja kaldega.

Joonis 26 – Maketi esimene valminud tänav

Autori foto

Maketil hoonete pikkused ja laiused on kindlate mõõtmete järgi võetud, kuid hoonete kõrgused on suhtelised.

Suurim hoone, mida autor valmistas oli Kohila Gümnaasium. Autor valmistas selle kümnest eraldi olevatest majadest ning hiljem märja saviga ühendas vajalikud majad kokku (vt joonis 27, 28).

Joonis 27, 28 – Kohila Gümnaasium

Autori fotod

Maketi valmistamise kõige raskem osa oli aja puudus ning vineerile teede kaardistamine.

Maketi meisterdamise kõige meeldivam osa oli autori arvates majade värvimine. Autor leidis viisi, kuidas teha ilusamaid, kergemaid ja kiiremaid aknaid. Selle asemel, et üritada joonistada neid väikese pintsliga, hakkas autor tegema neid majade sisse hambatikuga (vt joonis 29,30). See viis oli palju kergem ja nägi autori arvates parem välja.

Joonis 29, 30 – Hambatikuga tehtud majade aknad

Autori fotod

*Joonis 31 – Maketi
hooned*

Autori foto

Kokku tuli maketil üle 70 maja (vt joonis 31).

Järgmise etapina autor kandis vineerile teed, jõe, stadiooni ja rohealasid. Samuti märkis autor Kohilas asuva discgolfi raja korvide asukohad numbritega.

Autor lisas jõele struktuuri kasutades erinevaid värve ja märga savi (vt joonis 32, 33).

Joonis 32, 33 – Jõgi

Autori foto

Teede ja staadioni värvimiseks autor kasutas akrüülvärve ja guašše (vt joonis 34).

Joonis 34 – Värvitud teed, jõgi, staadion

Autori foto

Autor kaalus ka erinevaid võimalusi, kuidas teha maketile muru. Autor tegi valiku krepp-paberi, guaši, akrüülvärvi, villa, niitide ja muude materjalide vahel (vt joonis 35, 36).

Joonis 35 – Guaššiga värvitud makett

Autori foto

Joonis 36 – Villaga kaetud makett

Autori foto

Autoril osutus valituks aluspinnaks guaššvärv, millele ta liimis hõredalt tumerohelise villa.

Maketi kõrgemate kohtade moodustamiseks kasutas autor pappi, ladudes papitükid üksteise otsa. Lõpuks lisas autor erinevaid detaile maketile nagu näiteks puud, põõsad ja lilled.

Joonis 37 – Valminud makett

Autori foto

Autor annab maketi üle raamatukogule maikuus.

Maketi ehitus on täpsust nõudev tegevus, mis õpetab planeerimist, täpsust ja loovust. See protsess võimaldas autorile paremini mõista ruumide ja struktuuride kujundamist ning andis väärtuslikke oskusi, mida saab rakendada ka teistes valdkondades. Lisaks õppis autor ka paremini valima ja otsima materjale töö jaoks.

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks oli meisterdada maketti ja uurida Kohilas asuvate erinevate hoonete ajalugu ja arhitektuuri. Teoreetilises osas uuris autor Kohila ajalugu ja makettide tüüpe ning materjale. Praktilises osas autor koostas Kohila alevi ühe piirkonna maketti. Lõpuks autor analüüsis ja sellest ka õppis rohkem tundma enda kodukohta. Õppis paremini valima enda tööks sobilikumad vahendid ning, kuidas neid käsitseda. Autor valis selle teema, sest talle pakkus suurt huvi alevi ajalugu ja arhitektuur. Samuti soovis ta, et ka Kohila elanikudel ja külalistel oleks võimalus paremini tutvuda Kohilaga ja saada rohkem teada selle ajaloost.

Makett sisaldab üle 70 maja ning maketil võib ka näha erinevaid maastikke. Autor tunneb, et makett on edukalt valminud.

Töökäigus autor õppis kasutama erinevaid töövahendeid ning planeerida aega.

Autor soovitab antud tööga tutvuda Kohila elanikel ning inimestele, kes soovivad teada saada rohkem Kohilast.

Autor on käesoleva uurimistööga üritanud anda ülevaade kõikidest eelmainitud teemadest.

KASUTATUD ALLIKAD

Belijäev, Hepner jt (2018) Hageri kihelkonna AJA LOOD. Tallinna Raamatutrükikoda

Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik (2024) Tsaariaeg. Kättesaadav: <https://www.eoc.ee/kogudus/angerja-issanda-taevaminemise-kogudus/ajalugu/>

Loetud: 13.10.2024

Eesti Arhitektuurimuuseum (2024) Elav ruum. Sajand Eesti arhitektuur. Kättesaadav: <https://www.arhitektuurimuuseum.ee/est/exhibition/elav-ruum-sajand-eesti-arhitektuuri/> Loetud: 25.11.2024

Eesti Arhitektuurimuuseum (2024) Õppematerjalid

Kättesaadav: <https://www.arhitektuurimuuseum.ee/est/material/1-ole-arhitekt/> Loetud: 12.10.2024

Eesti Entsüklopeedia (2006) Makett. Kättesaadav: <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/makett3> Loetud: 12.10.2024

Eesti Keele Instituut (2016) [KNR] Eesti kohanimeramat. Kättesaadav: <https://arhiiv.eki.ee/dict/knr/index.cgi?Q=koil> Loetud: 23.10.2024

Eesti Keele Instituut (2024) Raamatukogu. Kättesaadav: <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/rara/raamatukogu/1/est> Loetud: 27.10.2024

Eesti Kunstiakadeemia (2024) Arhitektuur ja linnaplaneerimine. Kättesaadav: <https://www.artun.ee/et/erialad/arhitektuur-ja-linnaplaneerimine/eriala/ulevaade/> Loetud: 12.10.2024

Eesti Vabadus (2017) Raplamaa Kohila vabadussõja mälestussammas.
Kättesaadav:

<https://eestivabadus.ee/ausammas.php?nimi=Kohila%20Vabaduss%C3%B5ja%20m%C3%A4lestussammas&id=Rapla%20maakond> Loetud: 13.01.2025

Hooandja MTÜ (2024) Kohila Paberivabriku uus elu kultuurikeskusena.
Kättesaadav: <https://www.hooandja.ee/projekt/kohila-paberivabrik> Loetud:
23.10.2024

Kalaruudus (2024) Makettide valmistamine.
Kättesaadav: <https://www.kalaruudus.ee/makettidevalmistamine/>
Loetud: 12.10.2024

Kohila Gümnaasium (2024) Ajalugu. Kättesaadav: <https://kohila.edu.ee/meie-kool/ajalugu/> Loetud: 13.10.2024

Kohila Mõisakool | Kohila mõis (2024)
Kättesaadav: http://www.moisakoolid.ee/et/manor_schools/kohila-m%C3%B5isakool Loetud: 06.10.2024

Kohila Lasteaed Männi (2025) Kohila lasteaed Männi. Kättesaadav:
<https://kohilamanni.ee/> Loetud: 07.02.2025

Kohila lasteaed Sipsik (2024) Lasteaia ajalugu. Kättesaadav:
<https://sites.google.com/kohila.edu.ee/kohila-lasteaed-sipsik/meie-lasteaed/lasteaia-ajalugu> Loetud: 12.11.2024

Kohila raamatukogu (2024) Raamatukogu ajaloost. Kättesaadav:
<https://www.kohilaraamatukogu.ee/meist/testikas/> Loetud: 25.11.2024

Kohila vald (2024) Kirikud. Kättesaadav: <https://kohila.ee/kohila-ajalugu> Loetud: 12.10.2024

Kohila vald (2024) Kirikud. Kättesaadav: <https://www.kohila.ee/kirikud-kulalisele> Loetud: 12.10.2024

Kohila vald (2024) Möisad ja linnused. Kättesaadav: <https://kohila.ee/moisad-ja-linnused-kulalisele> Loetud: 26.10.2024

Makettide valmistamine (2024) Kättesaadav: <https://www.kalaruudus.ee/makettide-valmistamine/> Loetud: 12.10.2024

Saard, U. (23.05.2019) Kohila gümnaasiumi algklasside maja avamine
Küla uudised <https://kylauudis.ee/2019/05/23/kohila-gumnaasiumi-alklasside-maja-avamine/> Loetud: 27.10.2024

Sits, E. H. (2013) Kodukandiaabits. Tallinna Raamatutrükikoja OÜ

Opiq (2024) Maketi tüübid. Kättesaadav: <https://www.opiq.ee/kit/74/chapter/3698> Loetud: 12.10.2024

Opiq (2024) Maketid. Kättesaadav: <https://www.opiq.ee/kit/74/chapter/3698> Loetud: 12.10.2024

Uverskaja, E. (2013) Arhitektuuri mõiste Kättesaadav: https://www.tlu.ee/opmat/in/Arhitektuur/1_arhitektuuri_miste.html Loetud: 12.10.2024

Veski, V. (2019) Kohila kooli juurdeehitis valmis ebatavalisel ajal Kättesaadav: <https://sonumid.ee/2019/05/24/kohila-kooli-juurdeehitis-valmis-ebatavalisel-ajal/> Loetud: 10.10.2024

Väronen, H. (2019) Kohila Männi lasteaed on saanud moodsama ja energiasäästlikuma kuue. Kättesaadav: <https://sonumid.ee/2019/09/11/kohila-manni-lasteaed-on-saanud-moodsama-ja-energiasaastlikuma-kuue/> Loetud: 14.12.2024

Maket-prof (2024) Виды макетов и их классификация. Kättesaadav: https://www.maket-prof.ru/poleznaya_informaciya/vidy_maketov_i_ih_klassifikaciya Loetud: 25.11.2024

AUTORIDEKLARATSIOON

Kinnitan, et olen uurimistöö koostanud iseseisvalt. Olen korrektset viidanud kõigile töös kasutatud teiste autorite kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele ja andmetele.

Olen nõus, et minu töö avaldatakse Audentese spordigümnaasiumi digiarhiivis.

09.03.2025